

اتحادیه اروپا، سیستم بانک مرکزی اروپا

و بورو

تهیه کننده: امان ... دهقانی

(قسمت اول)

بر قرار کند. به این ترتیب منافع تجارت آزاد بین اعضاء فراهم می‌شد ولی هر عضو اهداف اقتصادی را با کشورهای غیر عضو مستقلاً تعقیب می‌نمود. این روش به ویژه برای انگلستان که با "کشورهای مشترک المنافع" روابط تجاری خوبی داشت و تعرفه مشترک خارجی را با حاکمیت‌های خود شدیداً مغایر می‌دید خیلی مناسب بود. در پی این طرز فکر در اجلاس ماه مه ۱۹۶۰ استکهلم، "اتحادیه تجارت آزاد اروپا" شامل هفت کشور تشکیل شد. کشورهای اتریش، دانمارک، نروژ، پرتغال، سوئد، سوئیس و انگلستان که عضو سازمان همکاری اقتصادی اروپا نبودند این اتحادیه را به وجود آوردند. متعاقباً در سال ۱۹۷۰ ایسلند و در سال ۱۹۸۶ فنلاند که از سال ۱۹۶۱ عضو وابسته بود و لیختن اشتاین در سال ۱۹۹۱ به اتحادیه پیوستند. البته در سال ۱۹۸۶ دانمارک، پرتغال و انگلستان این اتحادیه را ترک کردند که به عضویت "جامعه اروپا" در آیند. در پایان سال ۱۹۹۳ "اتحادیه تجارت آزاد اروپا" شامل کشورهای اتریش، فنلاند، ایرلند، لیختن اشتاین، نروژ، سوئد و سوئیس بود. در سال ۱۹۹۰ ۶۰٪ واردات و ۵۸٪ صادرات "افتا" با "جامعه اروپا" انجام می‌شد و "افتا" شریک تجاری اصلی "جامعه اروپا" بود. در سال ۱۹۹۱ جمعیت جامعه اروپا ۳۴۵/۹ میلیون نفر و جمعیت اتحادیه تجارت آزاد

وسيله موارد مهم ذیل برقرار شود:
- حذف تمام محدودیت‌ها برای جریان آزاد کالا، سرمایه و افراد،
- هماهنگی در سیاست‌های اقتصادی،
- یک تعرفه مشترک خارجی.

جامعه اقتصادی اروپا، اتحادیه اروپا

در نتیجه این فکر و تلاش‌ها، در سال ۱۹۵۷ "جامعه اقتصادی اروپا" بر اساس پیمان رم تأسیس شد. اعضای آن ابتدا کشورهای بلژیک، فرانسه، ایتالیا، لوکزامبورگ، هلند و آلمان غربی بودند و سپس کشورهای دانمارک، ایرلند و انگلستان در سال ۱۹۷۳ و یونان در سال ۱۹۸۱ و پرتغال و اسپانیا در سال ۱۹۸۶ به آن پیوستند. در ۱۹۶۰ جهت گسترش فعالیت‌ها از همکاری‌های اقتصادی به سایر زمینه‌ها "جامعه اقتصادی اروپا" به "جامعه اروپا" تغییر نام یافت و در پائیز ۱۹۹۳ "جامعه اروپا" هم برای اینکه همکاری نزدیکتر ناشی از پذیرش "پیمان ماستریخت" را نشان دهد، جای خود را به "اتحادیه اروپا" داد

اتحادیه تجارت آزاد اروپا (افتا):

مکتب فکری دیگری اندیشه یکپارچگی همه اروپا را رد می‌کرد و به جای آن منطقه آزاد تجاری را پیشنهاد می‌نمود که می‌توانست محدودیت‌های جریان آزاد کالاهای صنعتی بین کشورهای عضو حذف کند و هر کشور، ساختار تعرفه خارجی خود را

یکپارچگی اروپا

در پی جنگ جهانی دوم که بیداری اقتصادی و نابودی انسان‌ها را در سراسر اروپا به یادگار گذاشت کنگره ایالات متحده مجموعه‌ای از کمک‌های ۱۳ میلیارد دلاری تحت عنوان "طرح مارشال" را برای کمک به بازسازی اروپا تصویب نمود و اروپا سازوکار مناسب بهره‌گیری از آن و اهداف پراهمیتی که خود تعیین می‌نمود را جستجو می‌کرد.

سازمان همکاری اقتصادی اروپا - OEEC

جهت تسهیل در اجرای بهره‌گیری و بهبود و ثبات پولی، ترکیب توانمندی‌های اقتصادی و بهبود روابط تجاری "سازمان همکاری اقتصادی اروپا" The Organization For European Economic Cooperation. با عضویت ۱۶ کشور اروپایی تأسیس شد. در سال ۱۹۴۳ در اروپا این موضوع عنوان شد که برای اینکه مردم کشورهای اروپایی به سعادتی که در شرایط جدید قابل دستیابی است نائل شوند، بسیار کوچک‌اند. آنها به بازار بزرگتری نیاز داشتند. در هر حال سازمان همکاری اقتصادی اروپا هم نتوانست برای تأمین رشد اقتصادی لازم ظهوری قدرتمند داشته باشد به همین جهت تلاش‌های بیشتری جهت همکاری مطرح شد و راه حل عمده در ایجاد یک بازار مشترک دیده شد تا به این

اروپا ۳۲/۸ میلیون نفر بود. حجم دادوستد کشورهای عضو «اتحادیه تجارت آزاد اروپا» با یکدیگر به مراتب کمتر از تجارت این کشورها با «اتحادیه اروپا» بود. در این اتحادیه از سال ۱۹۹۱ تعرفه‌ها یا عوارض واردات از کشورهای عضو جز محصولات کشاورزی تماماً لغو شد. با همه تلاش‌ها به طور کلی قدرت رو به رشد «اتحادیه اروپا» و حوزه رو به گسترش یکپارچگی آن، کار اعضاء «اتحادیه تجارت آزاد اروپا» را جهت حفظ موقعیت جداگانه خود در خارج از اتحادیه اروپا مشکل نمود.

□ برنامه‌های عمده «اتحادیه اروپا»

«جامعه اقتصادی اروپا» از ابتدا به فعالیت‌های گسترده در زمینه‌های ذیل علاقمند بود.

۱- جابجایی آزاد کالا از طریق حذف موانع تعرفه‌ای.

۲- جابجایی آزاد افراد، خدمات و سرمایه

۳- تدوین و اجرای سیاست مشترک حمل و نقل

۴- ساختار تشکیلاتی اتحادیه اروپا

معمولاً پیچیدگی، بوروکراسی را به وجود می‌آورد. انواع ساده یکپارچگی، مانند مناطق آزاد تجاری، معمولاً به راحتی اداره می‌شوند، ولی انواع پیچیده‌تر آن، مانند آنچه که توسط اتحادیه اروپا دنبال شده، معمولاً نیاز به بوروکراسی بسیار گسترده‌ای دارند تا از اهداف کشورهای عضو حمایت کنند، و بر اساس مقررات مورد قبول کار را اداره نمایند.

رمز موفقیت اتحادیه اروپا، ایجاد تعادل بین منافع ملی و منافع مشترک است که از طریق مؤسسات عمده زیر کنترل و راهنمایی می‌شود:^۵

- «شورای اروپا»

- «کمیسیون اروپا»

- «پارلمان اروپا»

- «شورای وزیران»

- «دادگاه عدالت»

«شورای اروپا» متشکل از رؤسای دولت‌های تمامی کشورهای عضو اتحادیه اروپا، هر سال دو بار در پایتخت یکی از کشورهای عضو که رئیس آن، در آن زمان ریاست دورهای شورای وزیران را بر عهده دارد، تشکیل می‌شود، تا درباره مطالب مربوط به اتحادیه اروپا مخصوصاً مسائل خارجی، بحث نمایند.

مرکز «کمیسیون اروپا» در بروکسل و اعضاء آن

شامل رئیس، شش نایب رئیس، و ده عضو دیگر توسط دولت‌های کشورهای عضو اتحادیه اروپا تعیین می‌شوند. اعضاء این کمیسیون نه در برابر یک دولت خاص، بلکه در قبال اتحادیه اروپا متعهد هستند. کمیسیون، پیش نویس سیاست‌ها را تهیه و در صورت تصویب توسط شورای وزیران آنها را اجرا می‌نماید و اطمینان حاصل می‌کند که کشورهای عضو در برابر پیمان‌ها و قوانین پایبند هستند.

اعضاء «پارلمان» که مرکز آن در لوگزامبورگ است توسط مردم کشورهای عضو انتخاب می‌شوند.

نمایندگان پارلمان دارای دیدگاه‌های سیاسی و اقتصادی خاصی هستند و از خواست‌های دولت‌های خاصی پیروی نمی‌کنند، و از طریق یک حزب سیاسی، و نه ملیتی خاص، به پارلمان راه می‌یابند. نمایندگان کشورهای مختلف که احزابی با تمایلات سیاسی مشابه دارند، اغلب با هم ائتلاف می‌کنند. پارلمان به اندازه قوه قانون گذاری در یک دموکراسی، قدرتمند نیست، اما در مورد بودجه اتحادیه اروپا، قدرت وتو دارد. به علاوه، در مورد تمام قانون گذاری‌های اتحادیه اروپا نیز شور می‌نماید.

«شورای وزیران» که مرکز آن نیز در بروکسل قرار

دارد، قدرت واقعی حامی بوروکراسی است و از نماینده‌ای از هر کشور عضو تشکیل می‌شود. تصمیم‌گیری درباره موضوعات سیاست گذاری‌های عمده برای اتحادیه اروپا، که شامل تصویب سیاست‌های پیشنهادی کمیسیون اروپا هم هست، به این شورا واگذار گردیده است. همچنین تصمیم نهایی درباره قوانین اتحادیه اروپا توسط شورای وزیران اتخاذ می‌گردد. افراد عضو بر حسب دستور کار شورا تعیین می‌شوند. مثلاً اگر موضوعی مربوط به محیط زیست در دستور شورای وزیران باشد، وزیران محیط زیست همه کشورهای عضو حضور خواهند یافت.

«دادگاه عدالت» هم که مقر آن در لوگزامبورگ است، به طور سنتی از یک نفر نماینده از هر کشور عضو تشکیل می‌شود، و در مورد قوانین اتحادیه، به عنوان دادگاه عالی عمل می‌نماید. کمیسیون اروپا یا یک کشور عضو، می‌تواند هر یک از اعضا را به مناسبت عدم رعایت تعهدات پیمان‌ها، به دادگاه بخواند. به همین نحو کشورهای عضو، شرکت‌ها یا مؤسسات می‌توانند کمیسیون یا شورا را به مناسبت عدم انجام وظیفه صحیح، بر حسب پیمان، به دادگاه فراخوانند.

□ اروپای ۱۹۹۲

با توجه به روند رشد تولید ناخالص داخلی که در زیر آمده است جامعه اروپا برای جبران به چیزی غیر از حذف تعرفه‌ها نیاز داشت.

رشد سالانه تولید ناخالصی داخلی

اروپا ایالات متحده

از سال ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۵ ۲/۲۲/۷

از سال ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۵ ۲/۵۱/۴

لذا رئیس کمیسیون اروپا در مواردی دیگر رفع موانع غیر تعرفه‌ای و استراتژی حذف باقیمانده موانع در جهت اروپای آزاد و باز را تعقیب می‌نمود.

اتحاد اقتصادی و پولی به منظور رسیدن به پول مشترک اروپایی تا سال ۱۹۹۹ طراحی شد. برای دستیابی به پول واحد، اعضا که بایستی سیاست‌های پولی و مالی خود را به یکدیگر نزدیک کنند تا از این طریق نرخ تورم، نرخ بهره و کسری بودجه به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی، و دیون عمومی نیز بر حسب درصدی از تولید ناخالص داخلی، در حدی منطقی یکسان شوند. چشم انداز اتحاد سیاسی موضوعاتی مانند تابعیت مشترک اروپایی، سیاست‌های مشترک خارجی، مهاجرت‌پذیری و امنیت اجتماعی و هماهنگی در سیاست‌های اجتماعی مربوط به «شرایط کار» و «حقوق مستخدمین» را مطرح می‌کرد.

البته با عدم پذیرش کامل کلیه کشورها، اصل «حق تصمیم‌گیری اعضا» را به پیمان وارد کردند که به موجب آن دخالت اتحادیه اروپا فقط در مورد علائق یا نگرانی‌های مشترک می‌بایست رخ دهد و بیشتر سیاست‌ها می‌بایست در سطح ملی تدوین شود. در مورد اتحاد پولی، انگلستان و دانمارک خود را از

موافقتنامه بیرون کشیدند. تا سال ۱۹۹۳ همه کشورهای عضو پیمان را تصویب کردند.

مراحل تشکیل سیستم بانک‌های

مرکزی اروپا ESCB

■ در ژوئن ۱۹۸۸ شورای اروپا اهداف تحقق پیشرفت اتحاد اقتصادی اروپا را تأیید کرد و کمیته‌ای به ریاست رئیس کمیسیون اروپا جهت بررسی و تعیین قدم‌های اساسی در نیل به این اتحاد را تشکیل داد. گزارش وی سه مرحله را برای دستیابی به «اتحادیه اقتصادی و پولی اروپا» Monetary Union (EMU) Economic & پیشنهاد داد.

برای درک بهتر برنامه «اروپای ۱۹۹۲» توسط اعضا و غیراعضا، جامعه اروپا، «هیئت‌مدیره پانزده» کمیسیون اروپایی را ایجاد نمود تا بر اجرا و کاربرد آن نظارت نماید. «کمیته مشورتی» «هیئت‌مدیره پانزده» نقاط ارتباطی‌ای را در وزارت خانه‌های هر دولت عضو که مسئول اجرای رهنمودهای مختلف بود، ایجاد نمود. یک «کمیته رسیدگی» شکایات شرکت‌ها را درباره اجرای رهنمودها بررسی می‌نمود. در نهایت «کمیسیون اروپا» می‌توانست جهت حل اختلافات به «دادگاه عدالت» مراجعه کند.

نگرانی‌ها از اروپای ۱۹۹۲

نگرانی‌هایی که در مورد اروپای متحد به ویژه در انگلستان و دانمارک مطرح بود:

۱- گسترش بوروکراسی، تمرکزگرایی، کثرت مقررات و سوسیالیسم

۲- هماهنگی در «مالیات بر ارزش افزوده» و عکس‌العمل مصرف کنندگان کشورهای قبلاً مالیات کم پرداخت می‌کرده‌اند.

۳- اثر بر میزان بیکاری به ویژه در شمال اروپا

۴- احتمال حذف شرکت‌های کوچک و متوسط

۵- ایجاد «دژ اروپا» و مشکل فعالیت شرکت‌های خارجی.

پیمان ماستریخت

رهبران جامعه اروپا که به یکپارچگی اقتصاد پیش بینی شده در برنامه اروپای ۱۹۹۲ قانع نبودند، در دسامبر ۱۹۹۱ بر اساس اندیشه و پیشنهاد سال ۱۹۷۰ صدراعظم لوگزامبورگ در خصوص اتحادیه اقتصادی و پولی اروپا به توافق رسیدند. این پیمان که در سال ۱۹۹۲ به تصویب رسید به منظور ارتقای جامعه اروپا به سطح بالاتر طراحی شده و شامل دو قسمت «اتحاد اقتصادی و پولی» «اتحاد سیاسی» Political Union است.

در نتیجه در سال ۱۹۸۵ سندی رسمی white paper انتشار یافت که در آن ۲۸۲ پیشنهاد ضروری برای تکمیل بازار داخلی مطرح گردیده بود و مهلت اجرای آن حداکثر ۳۱ دسامبر ۱۹۹۲ تعیین شده بود این موارد در یک گروه‌بندی، در زمینه‌های ذیل بوده است:

۱- کنترل‌های مرزی، مقررات و دستورالعمل‌های

نقل و انتقال برون مرزی کالاها

۲- آزادی رفت و آمد و سکونت افراد در کشورهای عضو.

۳- هماهنگی جنبه‌های فنی و استانداردها.

۴- باز کردن بازارهای خرید دولتی.

۵- آزادسازی خدمات مالی.

۶- باز نمودن تدریجی بازار خدمات اطلاع رسانی.

۷- آزاد سازی خدمات حمل و نقل.

۸- ایجاد شرایط مناسب برای همکاری‌های صنعتی در ارتباط با مقررات مربوط به شرکت‌ها و «مالکیت فکری و صنعتی» به دور از نگرانی‌های مربوط به نقض قوانین ضد انحصار.

۹- حذف موانع مالی.

وقتی پیشنهادهایی که «رهنمود» نامیده شدند، توسط سیستم اداری جامعه اروپا پذیرفته شد، به دولت‌های عضو ارجاع گردید تا در مسیر تصویب قوانین ملی هر کشور قرار گیرد. هنگامیکه در اول ژانویه ۱۹۹۳ بازار واحد به اجرا درآمد، بیشتر رهنمودها برای تصویب در سطح ملی آماده بود. اما همه رهنمودها توسط همه ۱۲ کشور عضو پیاده نشد. رتبه بندی کشورهای عضو از نظر اجرای رهنمودها در چهارچوب قوانین ملی آنها، به ترتیب، از مؤثرترین آنها عبارت از: دانمارک، ایتالیا، انگلستان، بلژیک، فرانسه، پرتغال، هلند، اسپانیا، آلمان، لوگزامبورگ، ایرلند و یونان است.

مراحل برجسته در روند یکپارچگی اروپا

۱۹۵۷	پیمان رم امضا گردید که منجر به تأسیس «جامعه اقتصادی اروپا» یا «بازار مشترک» شد. اعضای اصلی عبارت بودند از بلژیک، فرانسه، ایتالیا، لوگزامبورگ، هلند و آلمان غربی.
۱۹۵۹	اولین کاهش در تعرفه‌های داخلی جامعه اقتصادی اروپا
۱۹۶۲	تدوین سیاست مشترک کشاورزی (CAP)
۱۹۶۷	توافق در مورد نظام «مالیات بر ارزش افزوده» و تغییر نام «جامعه اقتصادی اروپا» به «جامعه اروپا»
۱۹۶۸	لغو تمام تعرفه‌های داخلی و اعمال تعرفه مشترک خارجی
۱۹۷۳	عضویت دانمارک، ایرلند و انگلستان
۱۹۷۹	انتخاب مستقیم «پارلمان اروپا» برای نخستین بار
۱۹۷۹	اجرای «نظام پولی اروپا» (EMS) تعیین نرخ اصلی مبادلات مرکزی بر اساس واحد پول اروپا (اگو)
۱۹۸۱	عضویت یونان
۱۹۸۵	«لردکا فیلد» به «کمسیون اروپا» «سند رسمی» ای را ارائه می‌کند که در آن برای حذف تمام موانع باقیمانده در تجارت داخلی کالا و خدمات، ۳۰۰ اقدام عنوان می‌شود. این سند توسط اعضاء امضا می‌شود و به صورت سیاست جامعه اروپا در می‌آید.
۱۹۸۶	عضویت اسپانیا و پرتغال
۱۹۸۷	«قانون اروپای واحد»، بهبود فرایند تصمیم‌گیری و افزایش نقش پارلمان اروپا
۱۹۸۸	تأیید اهداف اتحاد اقتصادی اروپا توسط شورای اروپا
۱۹۹۰	مرحله اول اتحادیه اقتصادی و پولی
۱۹۹۲	تعیین ضرب الاجل (۳۱ دسامبر) برای حذف تمام موانع تجاری در جامعه اروپا
۱۹۹۳	پذیرش پیمان ماستریخت توسط کشورهای عضو و تبدیل جامعه اروپا به اتحادیه اروپا
۱۹۹۴	مرحله دوم EMU و تشکیل EMI
۱۹۹۵	موافقت شورای اروپا با Euro به عنوان واحد پول اروپا و اجرای آن در ۱۹۹۹
۱۹۹۶	معرفی اسکناس یورو به شورای اروپا و مردم توسط EMI و تعیین سال ۲۰۰۲ برای به جریان افتادن
۱۹۹۸	تأیید ۱۱ کشور واجد شرایط به کارگیری یورو توسط شورای اروپا
۱۹۹۸	آغاز به کار ECB و پایان کار EMI
۱۹۹۹	مرحله سوم EMU و به کارگیری یورو ۲۰۰۱ عضویت یونان در یوروسیستم
۱۹۹۹	سال هدف برای اتحاد پولی
۲۰۰۲	جایگزینی یورو به عنوان پول واحد اروپا در کشورهای عضو اتحادیه اروپا

ادامه دارد.